

WOUTER VERSCHelden

DE VEROVERING VAN BELGIË

 MANTEAU

VOORWOORD

‘De wereld is een hooistapel, en ieder neemt daarvan zoveel hij vangen kan.’ Het is een oud middeleeuws spreekwoord, uit tijden dat hooi geassocieerd werd met het aardse, met materialisme, met welvaart en rijkdom, waar iedereen zijn stukje van moet hebben.

Een van de fascinerendste schilders uit de geschiedenis van de Lage Landen, Jheronimus Bosch, schilderde die strijd om het hooi op zijn onnavolgbare manier, vermoedelijk in 1516. Lang voordat René Magritte, Salvador Dalí, Max Ernst en Joan Miró het surrealisme in de schilderkunst op de kaart zetten, kwam Bosch al met een wilde mix van uitbundige, bizarre en soms dystopische taferelen, vaak voorzien van een moralistische saus.

Het *Hooiwagen*-drieluik heeft alle elementen uit het Bosch-gamma: links is er de Tuin der Lusten, het aards paradijs vóór de mens het bezoedelde met zonden. Adam en Eva lopen er rond; er is genoeg voor iedereen, nergens strijd.

In het midden, het grootste paneel, vindt het gevecht om die aardse hooiwagen plaats, op alle mogelijke manieren: door handel en onderhandeling, maar evengoed door bedrog, schijnheiligheid of brute macht. En daarbij komen uiteraard de kleine kantjes, de zonden, naar boven – de patserigheid en domheid van de burgers, de ijdelheid en de praalzucht van de elite –, die volgen na het veroveren van het hooi. En de bedriegers en kwakzalvers eromheen, die proberen te profiteren.

Bosch spaart die machthebbers allerm minst: een Bourgondische hertog, een Duitse keizer en Franse koning en uiteraard de paus duiken op in het schilderij, elk met hun kleine kantjes, met hun falen, open en bloot. De schilder zet *the powers that be* te kijk.

Tot slot is er het derde luik, rechts: de hel. Bosch laat daarop zijn wildste fantasie los, zodanig dat kunstwetenschappers eeuwen later geloofden dat hij zijn schilderijen onder invloed van psychedelica maakte. Telkens herhaalt de marteling zich, telkens weer dezelfde monsters.

Wie in Madrid is, heeft de keuze: er hangen twee versies van het *Hooiwa-gen*-drieluik, eentje in het prestigieuze Museo del Prado, eentje in het voormalige koninklijk paleis Escorial. Niemand durft precies te zeggen welk van de twee nu de kopie is en welk het origineel – alsof Bosch ons tot op het eind probeerde te zeggen dat er niet één versie van de waarheid bestaat.

Vijf eeuwen na Bosch gaat het nog altijd over de strijd om het hooi. In de wereld, in Europa en in België. De kiesstrijd van 2024 stond helemaal in het teken van ‘ons hooi’: de welvaart die op het spel staat. De partijen die wonnen met de belofte om die welvaart te vrijwaren, moesten vervolgens aan de slag om dat ook waar te maken.

Dit boek gaat over die strijd om de macht, tussen hemel en hel, waarbij de fraaie en minder fraaie kanten van de betrokkenen naar boven komen. Maar finaal verovert wel een nieuwe groep leiders de hooiwagen. Alleen komt dat ook met een prijs.

Wouter Verschelden, juni 2025

INHOUD

VOORWOORD – 4

INLEIDING – 12

1. De verovering van het fort – 19

DE VLAAMS-NATIONALISTEN HIJSEN BART DE WEVER OP
HET TRICOLORE SCHILD

2. De bittere nasmaak van paars-geel – 35

TWEE KEER BLIJFT DE WEVER MET LEGE HANDEN ACHTER

3. De wildernisjaren – 51

HOE DE WEVER MET VEEL MOEITE HET N-VA-SCHIP OP KOERS HOUDT

4. I'm still standing – 67

HOE DE CHOREOGRAFIE VAN DE N-VA METEEN HET BEELD ZET

5. Triomf van de wil, voor Bouchez – 81

HOE BOUCHEZ POLITIEKE GESCHIEDENIS SCHRIJFT

6. De heropstanding van het centrum – 95

HOE MAXIME PRÉVOT DE FRANSTALIGE CENTRISTEN UIT DE DODEN
DOET OPSTAAN

7. Guess who's back, back again? – 108

HOE CONNER ROUSSEAU WEER EEN HOOFDROL OPEIST

8. Een vreemdsoortige entente met het Paleis – 122

HOE EEN VLAAMS-NATIONALIST EN HET BELGISCHE STAATSHOOFD
SAMENKLITTEN

9. Een formateur via WhatsApp – 136
HOE DE WEVER DE VLAAMSE ONDERHANDELINGEN OP DE SPOREN ZET
10. Arizona krijgt vorm – 150
VAN PREFORMATEUR NAAR FORMATEUR
11. Hoe Jan Jambon de Walen inspireert – 168
DE SNELSTE REGERING VAN HET LAND KOMT ER IN NAMEN
12. De supernota krijgt vorm – 180
DE FORMATIE RAAKT OP KRUISSELN
13. De ‘slechte arbiter’ – 200
HOE GEORGES-LOUIS BOUCHEZ EEN VEEL RECHTSE REGERING
LAAT LIGGEN
14. Prévot to the rescue – 216
EEN BEMIDDELAAR OM WEER BIJ HETZELFDE UIT TE KOMEN
15. De doodsreutel van Vivaldi – 233
EEN FINALE, GÊNANTE OPRISPING VAN DE CROO
16. Mahdi haalt de N-VA het bloed onder de nagels
vandaan – 253
DE VLAAMSE FORMATIE BEREIKT EEN KOOKPUNT
17. De Wever en Rousseau verdelen onderling
de Vlaamse koek – 266
EUFORIE ÉN DIEPE TELEURSTELLING AAN HET MARTELARENPLEIN
18. Arizona wint op 13 oktober – 278
DE VIJF PARTIJEN NEMEN EEN BELANGRIJKE HORDE
19. Licht en liefde doen Arizona barsten – 294
HOE DE RELATIE TUSSEN ROUSSEAU EN DE WEVER FORS VERZUURT

20. Lagune – 312

HOE EEN COALITIE MET OPEN VLD EEN FATA MORGANA BLIJKT

21. De wonderlijke terugkeer van Rousseau – 328

EEN SPECIALE ‘PREAMBULE’ REDT ARIZONA

22. Groundhog Day – 347

HOE DE INTERNE SPANNING EN IRRITATIE ONDRAAGLIJK WORDEN
BINNEN ARIZONA

23. Vechtend naar de laatste rechte lijn – 362

EEN WOELIGE MAAND RICHTING DE EINDSTREEP

24. Wanhoop en vreugde op de KMS – 378

HOE ER OP EEN HAAR NA GEEN REGERING WAS

25. De vijf biefstukken van De Wever – 400

SAMMY MAHDI LEVERT EEN LAATSTE EPISCHE MAAR VERLOREN STRIJD

26. De sleutels van het fort – 416

NIEUWE BAZEN, NIEUWE WETTEN

METHODOLOGIE – 430

DANKWOORD – 431

*‘If you want
a friend in
Washington,
get a dog.’*

Harry S. Truman

INLEIDING

Dit boek gaat over België. Terwijl het oude continent Europa worstelt met een plaats in de wereld, worstelt ook dit land met zijn plek, zijn pad en vooral zijn verleden. De publieke financiën waren altijd een teer punt: al sinds de jaren tachtig worstelt België met hoge uitgaven, vooral in de sociale zekerheid, en te weinig inkomsten om die te dekken. Bijkomende leningen en dus extra staatsschuld pasten jarenlang de tekorten bij.

In de jaren negentig volgde een massieve saneringsoperatie. Die was nodig om toe te kunnen treden tot de Europese eenheidsmunt, de euro. Onder leiding van toenmalig premier Jean-Luc Dehaene werd er flink bespaard en kromp de staatsschuld opnieuw. Met bloed, zweet en tranen haalde België de euro.

In de laatste twee decennia veroorzaakten zowel de bankencrisis als later de covidpandemie opnieuw een forse ontsporing. Tegelijk nam de fiscale druk om de federale overheid toch maar te blijven financieren nog meer toe. België behoort ondertussen wat belastingdruk betreft tot de top drie in de wereld.

Ten tijde van de Vivaldi-coalitie kwam zowat alles samen: na de pandemie volgde een energiecrisis door de oorlog in Oekraïne, en schoot de inflatie door het dak. De Europese Centrale Bank kon niet anders dan flink de rente optrekken. Plots werd het financieren van die immense Belgische staatsschuld een veel moeilijker verhaal.

De intern compleet verdeelde coalitie miste leiderschap, want de premier, Alexander De Croo, had pas de zevende partij van het land achter zich en miste het nodige politieke kapitaal om broodnodige hervormingen door te drukken. Door bovendien te vervallen in interne machtspeletjes, met de premier op kop, werd de Vivaldi-coalitie een puinhoop van menselijke relaties.

Het eindresultaat in 2024 was ronduit rampzalig. De huidige Belgische staatsschuld zit in de buurt van die van Frankrijk, Italië en Spanje. Het begrotingstekort gaat richting de 5 procent, maar dreigt bij ongewijzigd beleid nog veel verder te ontsporen. Dat zijn cijfers die zelfs Griekenland ver overstijgen: België wordt zonder ingrepen het zwakste van alle westerse geïndustrialiseerde landen in de OESO.

De kiesstrijd die vorig jaar volgde, stond niet in het teken van migratie, klimaatopwarming, separatisme of ethische dossiers zoals abortus of holebi-rechten, maar in dat van het sociaaleconomische verhaal: kunnen we het allemaal nog betalen? De welvaart, zowel van Vlamingen als van Franstaligen, werd de inzet.

Tegelijk is de existentiële twijfel over het lot en vooral de toekomst van België nooit weg. In Vlaanderen behalen separatistische en uitgesproken rechtse partijen samen slechts heel nipt geen meerderheid. In Wallonië is er een breuk met het verleden door een ruk naar rechts, waarbij niemand weet of dat een tijdelijke opstoot is, of een blijvend fenomeen: wat vandaag verzoenbaar lijkt, kan dat morgen al veel minder zijn.

Voor al in de hoofdstad Brussel vertoont het huidige politieke en institutionele systeem nu al enorme barsten. Niet toevallig is daar het malgoverno ook het diepst doorgedrongen, met politieke schandalen, wanbeheer en een compleet ontspoorde begroting als symptomen. Iedereen begrijpt dat een nieuwe staatshervorming daar onontbeerlijk wordt.

Op het Paleis ziet men die evoluties niet zonder vrees; de boel bijeenhouden, de continuïteit verzekeren, dat blijft het doel. Zelfs al moet men daarvoor vreemdsoortige allianties aangaan, zoals met de leider van de Vlaams-nationalisten, Bart De Wever. Dat hij zichzelf heeft heruitgevonden als een soort Jean-Luc Dehaene, een staatsman die de boel komt redden, komt bijzonder handig uit. Dat De Wever op stoïcijnse wijze, rustig beredeneerd en stap voor stap, tegelijk wel het koninkrijk steeds meer in zijn greep heeft, moet ook de koning toch onrustig maken.

Want één vraag blijft over het geheel hangen: wat als deze reddingspoging mislukt? Dit boek toont de complexiteit van de laatste regeringsvorming, met alle destructieve neigingen en onvoorspelbare onderlinge verhoudingen daarin. Als het al zo moeilijk was om samen één regering te vormen, wat wordt het dan als dat schip strandt? Dan dreigt de existentiële vraag meteen weer op te duiken: overleeft België wel de eenentwintigste eeuw?

*‘Ofwel gaan we nu
het fort veroveren,
ofwel gaan we het
proberen afbreken.’*

Bart De Wever tegen het N-VA-partijcongres

BART DE WEVER

Een stoïcijn. Een schaker ook. Plus een geboren verhalenverteller, iemand die telkens weer een nieuw narratief bouwt. Letterlijk, met zijn boeken, die verkopen als bestsellers. Rond woke, of rond zijn geliefde stad Antwerpen en haar geschiedenis.

Maar ook rond hemzelf en zijn partij, waar hij er als geen ander in slaagt om twintig jaar lang het verhaal te draaien en anders te zetten, al naargelang de tijdgeest én de politieke noodzaak. En dat lukt, want hij blijft, met nu en dan een nederlaag, heel zijn carrière door verkiezingen winnen.

De langstzittende partijvoorzitter in Vlaanderen heeft ondertussen een hele generatie politici rondom hem overleefd. Hij transformeert de N-VA van een separatistisch, radicaalnationalistisch clubje met één zetel in de Kamer tot de grootste partij van het land. De N-VA evolueert zo haast geruisloos van zweepartij naar een incontournabel machtsblok, van principieel naar pragmatisch, van Catalonië naar Beieren: romantisch nationalisme is passé, economisch nationalisme is het nieuwe goud.

De Wever doet dat twintig jaar onafgebroken, het verhaal telkens weer boetsen, herkneden en nieuw leven inblazen. Dat volhouden vergt een stalen discipline. Letterlijk: hij is heel bewust jaren geleden al flink wat kilo's afgevallen, omdat hij anders zijn politieke leven nooit zou kunnen volhouden.

Maar evengoed mentaal. De Wever is aanhanger van de Stoa, de school van Griekse filosofen die sereniteit, zelfkennis en veerkracht prediken. Stoïcisme werkt vooral praktisch: trek je alleen iets aan van wat je zelf in de hand hebt. Focus op 'interne zaken' en niet op de externe, waar je geen greep op hebt. De Wever probeert bijgevolg grotendeels de andere partijen en zeker de pers eigenlijk links te laten lig-

gen als hij van daaruit aangevallen wordt. Dagelijks probeert hij een stukje advies van die Griekse filosofen te lezen om zijn dag door te komen.

Sinds 2013 is hij al burgemeester van Antwerpen. De combinatie van die beide jobs, voorzitter én burgervader, is onmogelijk zonder een heel sterk team van loyale medewerkers rondom zich.

Zijn N-VA wordt gerund als een stevig uit de kluiten gewassen kmo, waarbij De Wever, eerder dan de CEO, eigenlijk de voorzitter van de raad van bestuur is: enkel de grote lijnen, en vooral de politieke koers, zijn de focus. De rest laat hij over aan een groepje getrouwen dat al jaren meegaat.

In Antwerpen is het net zo: loyale en beslagen medewerkers en schepenen rond hem voor de uitvoering. De grote boodschappen, het brede verhaal over zijn stad, die zijn voor hem. Al jaren leidt hij tegelijk een bijna ascetisch bestaan: geen alcohol, geen uitpattingen. En, ook vreemd voor een politicus, eigenlijk schuwt hij mensenmassa's: hij heeft wat smetvrees en houdt niet van fysiek contact (hij verafschuwt kussen). Bovendien leeft hij onder een obligate permanente politiebescherming; in 2024 nog werden zware celstraffen uitgesproken tegen een groepje terroristen die een moord op hem beraamden.

De Wever is vader van vier kinderen en een gezinsman. Zelf verloor hij zijn vader Rik, een spoorarbeider en ook overtuigd Vlaams-nationalist, al op jonge leeftijd, wat hem tekende. Vanuit de lagere middenklasse knokte De Wever zich een weg, via hard studeren, naar de universiteit, waar hij als assistent aan de vakgroep geschiedenis voor een PhD ging en tot zijn politieke roeping kwam.

Humor houdt De Wever staande. Hij is en blijft een entertainer, een rasverteller die graag anekdotes in detail deelt. Zijn absoluut succesnummer is de imitatie: als geen ander kan hij impressies, stemmen, de lichaamshouding van anderen, en liefst die van zijn tegenstanders, nabootsen. Hij charmeert de kring rond hem met zijn droge humor, zijn bijtende zelfspot, zijn cynische commentaren; niet met complimenten of vleierij. Hij is historicus, geen advocaat.

Het premierschap, het hoogste wat een politicus in dit land kan bereiken, beroert hem emotioneel nauwelijks. Op het doodsprentje van zijn vader stond: 'Rik De Wever. Vlaams-nationalist'. Op een dag zal dat bij hem ongeveer hetzelfde zijn, zo weet De Wever. Geen 'premier van België', geen 'burgemeester van Antwerpen'. Hij heeft echt lak aan dat soort ronkende titels en minacht elke voorganger. Die minachting is er tegelijk wel voor de bühne, want De Wever is wél geïnteresseerd in de brute macht die gepaard gaat met het hoogste ambt in het land. Ook daarin is hij stoïcijns: hij toont het niet, maar weet heel goed welk krachtig instrument zo in zijn handen komt, om een erfenis achter te laten die bepalend geweest zal zijn voor zijn land. En dat land is niet België, maar Vlaanderen.

© 2025 Uitgeverij Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Wouter Verschelden

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

OPMAAK OMSLAG EN BINNENWERK

Leen Depooter – quod. voor de vorm.

BEELDEN OMSLAG EN BINNENWERK

Hooiwagentriptiek (ca. 1512–15), Jheronimus Bosch,
Museo Nacional del Prado (Madrid)

AUTEURSFOTO ACHTERPLAT

Steef Jansen

Eerste druk juni 2025

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden gebruikt of gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3 Richtlijn (EU) 2019/790).

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

ISBN 978 90 223 4192 6

D/2025/0034/246

NUR 740